

Úvod

Problematika změny knihovního softwaru je v současné době pro mnoho knihoven velmi aktuální. Mění se nejen informační a komunikační technologie a jejich dostupnost, ale také se objevují nové softwary, včetně svobodných softwarů nebo se mění způsoby jejich provozu. Zároveň u některých knihovních softwarů v dohledné době končí podpora a knihovny jsou v situaci, kdy musí volit, co dál. Přitom v českém prostředí není aktuálně dostupná literatura, která by se uceleným způsobem problematice knihovních softwarů a jejich výběru či implementaci věnovala. Texty, které vznikly před více než deseti či patnácti lety, jsou v současné době zastaralé a neodrážejí aktuální situaci a vývoj, přestože v době svého vzniku byly velmi kvalitní.

Příručka, kterou nyní čtete, se snaží právě na tento deficit reagovat. Shromažďuje na jednom místě informace, které pro knihovny mohou být pomocí při výběru a plánování změny knihovního softwaru. Snaží se tyto informace nejen přinášet ve vzájemných souvislostech, ale také je propojovat s potřebami knihoven s ohledem na jejich provoz a pracovní postupy. Pro příručku byla zvolena forma webové stránky, která zajistí, aby v budoucnu bylo bez problémů možné jednotlivá témata či kapitoly aktualizovat na základě měnící se situace. Texty, které v příručce najdete, vychází nejen z dostupných českých, případně zahraničních zdrojů, ale také z vlastních zkušeností autorek s implementací knihovních softwarů v několika českých knihovnách nebo z výuky v rekvalifikačních kurzech v Národní knihovně ČR či na Ústavu informačních studií a knihovnictví. Odráží se zde také sdílení zkušeností se zahraničními knihovnami ¹⁾ v rámci komunity uživatelů svobodného knihovního softwaru Evergreen.

Jak s příručkou pracovat

Pro správný výběr knihovního softwaru je důležité nejen to, jaké funkce jsou v daném softwaru k dispozici, ale také jakým způsobem probíhá práce s těmito funkcemi a zda koresponduje s pracovními procesy, potřebami a možnostmi dané knihovny, o jaký typ softwaru jde a jaké způsoby provozu daný software umožňuje, případně jaká podpora je pro daný software k dispozici. Situace a potřeby každé jednotlivé knihovny se ovšem v různých ohledech liší a to často i tam, kde jde o knihovny podobného typu nebo velikosti. Proto cílem příručky není a nemůže být doporučení konkrétních softwarů nebo způsobů jejich provozu. Cílem je předložit pracovníkům knihoven informace nezbytné k tomu, aby si s ohledem na potřeby a poslání své knihovny sami zodpovědně vybrali takový software a způsob jeho provozu, který je vhodný právě pro jejich knihovnu.

Příručka byla koncipována tak, aby byla co nejvíce univerzální a použitelná pro knihovny všech typů a velikostí a to bez ohledu na to, zda už nějaký knihovní software používají či nikoliv. Tato univerzalita může ovšem znamenat, že některá velmi úzce zaměřená témata příručky zmíněna nejsou, nebo jsou zmíněna jen letmo. Některé knihovny naopak najdou v příručce k některým tématům více informací, než by potřebovaly. Věříme však, že tento problém pomůže částečně vyřešit elektronická podoba zahrnující odkazy, díky nimž se čtenář může přesouvat mezi tématy, která ho zajímají.

Příručka je rozdělena do dvou částí: V první části je problematika změny knihovního softwaru uchopena jako projekt. Jsou zde popsány obecné aspekty tohoto projektu a jeho jednotlivé kroky, zahrnující definování potřeb knihovny, proces výběru softwaru, přípravu knihovny a jejích dat na migraci a uzavření smlouvy s dodavatelem či provozovatelem softwaru. Dále jsou zde přiblíženy jednotlivé fáze samotné změny softwaru až po jeho zprovoznění a období, které následuje těsně po změně softwaru. Druhá část příručky obsahuje informace, které se změnou knihovního softwaru úzce souvisí a mohou při výběru softwaru hrát důležitou roli, případně také doplňují informace k některým

tématům uvedeným v první části ²⁾. Příručka navíc obsahuje také přílohu s užitečnými odkazy a slovníčkem nejdůležitějších použitých termínů.

Příručku je možné číst postupně podle čísel kapitol. Je také možné začít kapitolou [Plánování projektu přechodu na nový knihovní software](#), která obsahuje stručný přehled všech nezbytných kroků s odkazy na související kapitoly příručky. Ti čtenáři, které zajímají pouze určitá témata, mohou číst pouze jednotlivé kapitoly podle svého aktuálního zájmu. Aby při tomto způsobu procházení nepřišli o důležité informace, jsou jednotlivé kapitoly propojeny hypertextovými odkazy, díky kterým je možné přejít k souvisejícím tématům nebo externím zdrojům. V některých kapitolách, tam, kde by odskok na jinou stránku rušil plynulost čtení, jsou ve stručnosti zopakovány také informace uvedené v jiných kapitolách.

Pro snadnější orientaci v příručce je přehled všech kapitol k dispozici na levé boční liště každé stránky. Na horní liště se také zobrazuje historie procházených kapitol³⁾. K rychlému získání přehledu o obsahu kapitoly pomůže hierarchický přehled nadpisů na stránce s možností odskoku na konkrétní podkapitolu. Tento přehled je umístěn v pravé horní části stránky (vedle nadpisu). U delších kapitol se lze rychle vrátit na začátek stránky pomocí ikony šipky ↑ umístěné na pravé boční liště.

Tisk a export jednotlivých kapitol nebo celé příručky

Čtenáři, kteří by chtěli dále pracovat s výběrem kapitol příručky nebo ti, kterým vyhovuje spíše papírová podoba textu, si mohou jednotlivé stránky, vybrané kapitoly nebo celou příručku vytisknout či uložit ve vybraném formátu (viz [návod](#)). K dispozici jsou výstupy v textovém formátu, ve formátu PDF a formátu ODT. K exportu jednotlivých kapitol nebo k jejich vytištění slouží ikony tlačítek pro export nebo přidání do vlastní knihy, která najdete na pravé boční liště.

O autorkách

Mgr. Eva Cerniňáková pracuje jako vedoucí [Knihovny Jabok](#), kde působí zároveň jako systémová knihovnice a koordinátorka [společného katalogu SPOK](#). Problematice knihovních softwarů se věnuje také jako doktorandka a externí vyučující na Ústavu informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty UK v Praze. Podílela se na implementaci otevřeného knihovního softwaru Evergreen v Knihovně Jabok a v dalších knihovnách, dlouhodobě spolupracuje na českém překladu Evergreenu a od roku 2016 působí i jako mezinárodní koordinátorka překladů tohoto softwaru. Zabývá se také problematikou služeb knihoven osobám se specifickými potřebami a přístupností informací a webových stránek.

PhDr. Linda Jansová, Ph.D., pracuje v Knihovnickém institutu [Národní knihovny ČR](#). Od roku 2017 je šéfredaktorkou [Bulletinu SKIP](#). Již více než deset let je aktivní členkou české komunity kolem knihovního softwaru Evergreen a podílí se na jeho zavádění do českých knihoven (od roku 2017 především prostřednictvím spolku Osvobozená knihovna). Je členkou redakční rady České terminologické databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV). Vystudovala informační vědu na Univerzitě Karlově.

Poděkování

Děkujeme PhDr. Anně Stöcklové nejen za její čas a cenné rady, které nám poskytla při přípravě příručky, ale také za její pedagogické působení na nás v době našeho studia na ÚISK FF UK, které – jak je vidět – nezůstalo bez odezvy.

Eva Cerniňáková a Linda Jansová

1)

zejména knihovnami v USA a Kanadě

2)

Některé z těchto informací mohou být relevantní pouze pro určité knihovny nebo typy knihoven

3)

Historie se smaže při zavření webového prohlížeče.

From:

<https://prirucky.ipk.nkp.cz/> - **Metodické příručky pro knihovny**

Permanent link:

<https://prirucky.ipk.nkp.cz/aks/predmluva?rev=1568811206>

Last update: **2019/09/18 14:53**

